

Niso predmet poezije, kot prēmnogokrat trdē, sanje, umišljanja ali misli. Nje predmet je marveč ta sveta resničnost, ki je bila dana enkrat za vse čase in v katere srčiko smo položeni. Je veselje vseh vidnih stvari, ki mu Verza dodaja veselje nevidnih. Je vse tisto, kar nas gleda in mi gledamo. Vse to pa je božja stvaritev, ki zna ustvariti neizčrpno snov pripovedi in spevov, naj že največjega poeta ali najbednejšega ptička peva. In kot „philosophia perennis“ ne stva-ja, kot sta s svojimi obširnimi pisarijami počenjala Spinoza in Leibniz, nobenih abstraktnih bitij, ki jih prej nihče razen njih stvariteljev nikoli videl ni, marveč se zadovolji z merami, katere ji nudi resničnost — takisto je tudi nekšna „poesia perennis“, ki ne izumlja iz nič svojih zasnov, marveč ki že iz vekov sem povzema te, katere ji ponuja ustvarjalno stvarstvo... Ena najčudovitejših značilnosti velike poezije je nje „catholicité“ — vesoljnost. Hočem reči, da so ti višji poetje od Boga sameza prejeli tako obsežne stvari v svoje opevanje, da jim je potreben resnično ves ustvarjeni svet, če hočejo svoje delo uresničiti. Njih stvaritve so nekako podoba in hkrati pogled na stvarjenje v njega celoti, od katere njih manjši bratje odkrivajo le posamezne dele. Prav zaradi pomanjkanja te vesoljnosti mora naš Racine odstopiti mesto Shakespearju...

PAUL CLAUDEL

Resničnemu pesniku prav nič niso potrebne najbolj blesteče zvezde in najlepše rože. To, kar je ustvarjeno mu zadošča, kajti pre-dobro ve, da je njegovo lastno življenje vse prekratko za nauk, ki ga z njim daje, pa za potrdilo, ki ga je vredno... Namen poezije ni, kot pravi Baudelaire, potopiti se „v dno Brezkončnega, da tam nekaj novega najdeš“, mar-da najdeš tam tisto, česar ne iz-črpaš nikoli.

PAUL CLAUDEL

Deseti kult. večer, sobota 15. septembra ob sedmih zvečer, salon Bullrich

BALANTIČEV VEČER

Spominska beseda, kronika o pesnikovem življenju in ognjeni smrti, recitacije njegovih pesmi.

Enajsti kult. večer, nedelja 30. septembra ob pol osmih zvečer,

župnijska dvorana Ramos Mejía
WOLFGANG AMADEUS MOZART
ob dvestoletnici rojstva

Koncert Mozartove komorne glasbe.

V tisku so naslednje publikacije:

FRANCE BALANTIČ
pesmi, z ilustracijami in opre-mo
akad. slikarice Bare Remec

MEDDOBJE

III. leto, številka 1-2

PO SMRTI SMO SREČALI PESNIKA

(OB BALANTIČEVEM VEČERU)

Na zadnjem taboru Dijaške zveze leta 1940 je ob zaključnem kresu klečal ob ognju tudi Balantič. Morda smo bili prav blizu njega, toda nismo vedeli, kdo je. Ob zlomu države smo se zatekli v Ljubljano kot on, pa ga nismo srečali; hodili smo po istih ulicah, jedli v istih obednicah, pa ga nismo poznali; isti dan in v istem vozu smo se peljali v Gonarsko taborišče, pa nismo vedeli, da je tik nas; v taborišču smo živeli šest mesecev v sosednjem šotoru, pa se ni dal spoznati...

Samo dvoje je mogoče: ali nismo bili vredni, da bi se srečali v življenju, ali pa usoda ni hotela, da bi nas danes motil njegov telesni lik in se mu moremo približati prosti vseh vezi — dobrih in slabih.

Potem je prišla revolucija, pesnikova smrt in naša pot preko gora. Govorili smo o njem, bedeli vsako leto vso noč ob dnevu njegove smrti, pa ga še nismo spoznali... Bolj je on dozorel v življenju za smrt kakor mi v življenju za življenje in zato nam še ni bil blizu. Dokler se ni neke mirne noči pred nami izluščila njegova trpeča podoba, dokler se ni sredi samotne, z luninim svitom oblite ulice pojavil tik ob nas on, neznanec in vendar nekdo, ki mu moremo pogledati prav do dna srca, kot v že pozabljeno a nekdanje do potankosti dognano podobo.

Zdaj, ko je prešel čas in nam ni blizu samo zato, ker je bil naš vojak, ampak zgolj, ker je bil naš pesnik, vstajajo pred nami vedno nova vprašanja: teologi in psihiatri bodo v njegovih verzih našli snovi kakor pri malokom v naši literarni zgodovini; toda ali bo mogel kdo izmed njih, ali bodo mogli vsi skupaj priti do razumevanja, kako je nekdo mogel v teku dveh let obiti krogotok od skoraj otroške dobe, preko nežne erotike, razbolele sle do spokornosti, do čisto religiozne mistike — do zadnje odmaknjenosti od sveta. Od izseljenskih sonetov (kjer se čudimo resničnemu doživetju nekoga, ki ni nikoli prestopil meje domovine), preko „Ne išči, kaj potem sla v naju vmesi, | ko padeva pod njenimi kolesi!“, pa do „Odslej Te bom častil z molkom“, je dolga pot.

Ali je res red tam, kjer je mir in mir je pričujočnost sil in je tako mogel peti v pesmih ukovanih oblik nekdo, ki je bil blaznih sil najbolj prenatrpan slovenski pesnik, nekdo, ki si je želel v vsem, da „svobode bi napil se ko medice“?

Mar je mogoče, da ni pesmi brez smrti, brez ognja in žara in da bi te prispodobne bile le odmev mladostnih pastirskih iger? Nekeč bodo zgodovinarji šteli besede polne ognja, toda danes vemo, čutimo, da je Balantič nosil v sebi ogenj in smrt, da njegove pesmi ne diše po smrti, kakor diše besede prekopovalca mrličev, ampak kakor besede nekoga, ki se nam zdi še vedno na tem svetu.

Ali je težko umljivo, da je nekdo, ki je trpel „kakor črna živina“ zaradi „pijanosti prezrelih plodov“, na drugi strani izigral svojo življenjske sile istočasno, ko je še poln sil že vnaprej objokoval svojo neplodnost, kakor da bi se mu strašno mudilo pasti povsem miren v naročje Smrti?

Mar je bilo mogoče, da Balantič ne bi umrl? Ne mislimo pri tem na vojaške razmere, ki so zgolj okvir tej tragični pesnikovi smrti. Sprašujemo se, ali more nekdo hoditi še naprej, potem ko mu je zmanjkalo poti? Kaj je hotel še potem, ko se Mu je že zahvalil „za milost, da sem dovršil...“? Kaj je še hotel na tem svetu — kljub veličastnemu načrtu sonetnega venca sonetnih venecv, ki ga ni napisal in ga tudi ne bi, saj je sam povedal, da je tudi od svojega zadnjega načrta. „Zdaj bodo moji spevi počivali, odpusti svojega hlapca. Zahvala za milost, da sem dovršil. Odslej Te bom častil z molkom...“ „odmaknjen, čisto drugje“ — ko Mu je bil že tako blizu, da sebi in drugim ni več želel niti povedati, da Ga bo kmalu začel častiti z molkom, molkom zasutih ust...

Kdo, ki je kdaj v samotnih urah zaslutil sebe in druge položene v čudežni krogotok nujne poti proti smrti, ni pomislil, da so razdalje enake, da so le brzine različne in pa — plačila, in da pri Balantiču ne moremo pomisliti, da bi po svoji poti mogel še živeti? Ali bi bilo naravno, da bi dvaindvajsetletnik ustvarjal senilne pesmi? Ni moglo

(Nadaljevanje na naslednji strani)

pri do tega! Ne zaradi božje pravice, ampak zaradi Njegovega redu. Ne znamo si razložiti jasnosti ob tem premišljevanju in vendar jo čutimo kakor skrivnost, krog katere pa ni sence negotovosti. Vse je preprosto: odšel je k Njemu, ker se mu je — hodec pač ves čas — počasi bližal. In kadar je taka pot resnična, se človek niti obrniti ne more, kaj šele vrniti...

Edino še, tragika Balantiča človeka je tako velika da se more postaviti ob veličino Balantiča pesnika. Balantič ne tolaži, Balantič boli — zato ga tudi le kot pesnika gledamo navzgor, kot človeku pa bi mu radi stali ob strani. Saj so njegove pesmi izlivi tesnobe, kdaj naše tesnobe, ki v nas najde izmučeno kretnjo, spačen obraz, take besede nikoli. In ko ga beremo, si želimo samo eno: da bi nam nekoč, kakor je danes, ko beremo: „Ti veš, kakšnih rož si vdihnil moji krvi“ bil blizu tudi tiste dni, ko bo treba razameti, „da bom ostal s Teboj brez vsakih prič!“

Njegov skoraj nemi korak skozi naše dni je bil tako silen, da mu ni bilo mogoče takoj po telesni smrti pustiti mirno pokrajino za seboj. Niso mu uničili samo življenja, radi bi uničili tudi spomin nanj. Kakor da bi kdo hotel sklatiti zvezdo z neba, ker ga spominja na mladostno grešno noč... Pozabljajo, da je marsikdo začel pot v svet s Prešernom v enem in Balantičem v drugem žepu, da svet postaja vsak dan starejši in da bodo tisti, ki danes iščejo tolažbe v pesmih nekoga, ki je bolj trpel kot oni, nekoč hoteli vedno bližje božjemu otroštvu našega pesnika.

Res je, da ob njegovem stalnem teženju k smrti, vsej tej grozni pesniški intuiciji, vsem tem njegovem zorenju za smrt premišljujemo: bil je nekoč neki Mark Antonij in bil neki Cicero in nas ne boli, če pomislimo, kdo je koga dal ubiti. Res je, da je nekoč bil neki Theodorik in tudi neki Boetthius in si pravimo: kdo še danes Theodorika česa obtožuje? Vse to vemo: vemo, da bodo vse naše strasti, vse, kar nas danes boli, nekoč mimo, vemo pa tudi, da nimamo pravice molčati! Ne nosimo Balantiča s seboj kot prapor vojaka, čeprav je drobnji prostak, ki je dal življenje za našo idejo, ves naš. Dvigujemo ga, kot človeka, velikega pesnika, mimo katerega ne naša ne tuja beseda ne more iti. Balantič je tako velik pesnik in človek, da ga nihče ne terja zase. Zato so naši večeri ob njem mirni, zato so naše besede ob njem brez sovraštva, kakor so njegove pesmi. Balantič je za nas tako velik, da nas moti v govorjenju o njem vse, kar ni bilo v njem človeškega, kar ni bilo božjega. Zato tudi načina njegove smrti ne bi omenjali, če ne bi mislili pri tem bolj na konec njegove pesniške in življenjske poti kot pa na to, kdo mu je smrt zadal, kdo zdaj še mrtvega ubija. Kajti ni bilo treba čakati trenutka, „ko je zadnji slovenski pevec bruhnil zadnjo kapljo srčne krvi“, kakor v Pregljevi Slovenski legendi, kjer Prešeren, kažoč na Zupanciča sprašuje 'Kako ga pišejo po smrti, z Z ali Ž?' in dobi odgovor 'Sploh ga ne pišejo več...' — vse prej je izginilo Balantičevo ime iz domačih knjig. In vendar: tudi takrat, ko nas več ne bo in ko bo spet morda samo še mlado pastirčce, edine slovenske matere dete, stopilo v polje, ter se začudilo in zapelo „Izidor ovčice pasel...“, bo hodilo z drobnjo knjižico v rokah, s pesmicami onega, ki je tudi sam pel, da „med nebom, zemljo sem pojoč ovčar...“

Z. S.

naši večeri

DR. MILAN KOMAR: FILOZOFIJA ZDRAŽBE

Dne 1. septembra je pripravil filozofski odsek svoj drugi večer v letošnji sezoni. Predaval je dr. Milan Komar, naslov predavanja: Filozofija zdražbe. V njem nam je predavatelj odkril vse korenine tega družbenega zla. Polna dvorana poslušalcev je napeto sledila izvajanjem:

Za zdražbo kot posledico izvirnega greha je značilen razmak in nasprotje med duševnimi potenciali, čustvi in umom. Pri zdražbi ta diskordija poteka v predhodni razdraženosti, ki pa ni posledica močnih čustev, ampak nemoči. Kajti mi smo v

obrazi in obzorja

Predlansko leto je svet slavil stoletnico rojstva francoskega pesnika ARTHURJA RIMBAUDA (1854-1891). Kratka je bila njegova življenjska pot, še krajša je bila pesniška. Prvo pesniško zbirko, in to najboljšo, je napisal, ko je bil 17 let star; ko mu je bilo dvajset let, je utihnil in skoraj da izginil v pozabi — dokler ga ni nekaj let za tem nova pesniška šola postavila za svoj prapor in ščit. Ko je bil na pragu pesniške poti, je spesnil glavna dela (Le Bateau Ivre, Une Saison en Enfer); ko se je smrtno bolan vračal v Francijo, je v kleščah najhujših muk in bede komaj mogel ponazoriti svoje stanje v verzih, ki niso več našli stika in odmeva z onim pesnikom, ki je bil v njem poprej. Mlad je moral povedati, kar mu je bilo dano. V slutnji prve, pesniške smrti je begal od Hamburga do Batavije v Indoneziji, od Marseilla do Adena in Harara v Abesiniji. In ko je umiral, so ga morali na nosilu nositi 300 km daleč do Džibutija, da je od tam mogel priti pravočasno v Francijo, kjer je čez nekaj tednov umrl, star komaj 37 let.

Njegova glavna pesnitev „Le Bateau Ivre“ je delo, ki zajema ves njegov svet in odreja pesnikovo mesto v njem. Pijani čoln nosi njegove vizije o svetu in se lomj skozi viharje in valove morja — 17 letni mladenič poje o morju, ki ga ni videl, zajema vso oblo in meri čas in prostor — med tem pa zahaja v tretji razred gimnazije v majhnem francoskem mestecu in to ob profesorjih, ki morejo komaj slediti njegovemu pesniškemu jeziku, kaj šele mislim in ritmu pesnitev. Prva pesniška zbirka (22 pesmi) v uredništvih pariških revij ni našla odmeva, pač pa je zajela tedanji Montparnasse — ob mladostnega pesnika se je postavil vodja nove šole Verlaine in potem klonil pred njim ter mu priznal prvenstvo. Med njima se je začelo prijateljstvo, ki ga je po bivanju v Londonu, Bruslju in Nemčiji, doživljal v svetu pekla in mu sam dal naslov „Une Saison en Enfer“. Ko sta se po revolverskih streljih na trgu v Bruslju razšla, je zavil Rimbaud še globlje v svet svojih vizij. Postal je prvenec in prvak pesništva v prozi, ko je izdal svojo zadnjo zbirko „Illuminations“. Posoda verza je bila prevažna, krenil je čez meje ritma in pravil in prav s to zbirko poezije v prozi napisal delo, ki ga bo nekaj desetletij pozneje presegel šele Paul Claudel. In Paulu Claudelu pri njegovih osemdesetih letih starosti Rimbaud še ne bo izčrpan vrelec; tik pred smrtjo bo še posegel po zbirki tistega, ki ga je nazval „l'Ange Maudit“; ko je nehalo biti njegovo srce, je ob njegove noge padla knjiga z ime-

nom zakletega pesa. Spominski članek za stoletnico rojstva Rimbauda je Claudel zaključil s besedami Rimbaudovih zadnjih ur v bolnici v Marseillu, kjer je pogubljeni anglopoložil v roke poslednjih zakramen katoliške vere svoje račune.

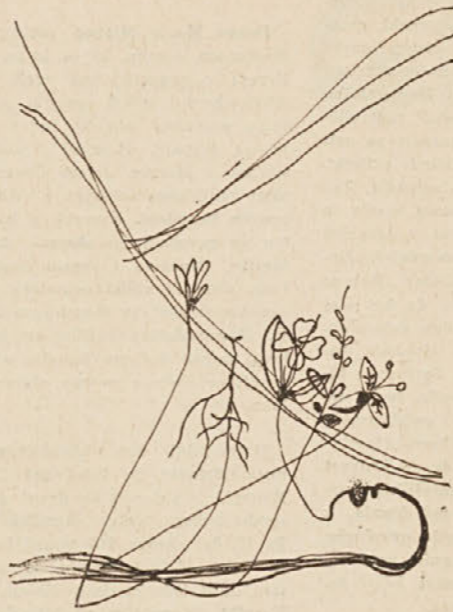
Čudna so trenja svetu lepote in poezije. Že v mističnih podobah antičnega sveta je mladost, ki spremlja najdrznejše in najbolj intimne stvaritve. Nikdar ne srečamo leale lepote podane ga v liku, ki bi izposojen obrazom starosti, mračnosti mladosti in umirjenosti. Venera je bila, Apolon je predstavnik mladostne lepote, še Dionizij je mladostno šegav svoji pohabljenosti. Starost in umirjenost sta predana tistim, ki vladajo in jih uravnavajo sveta poti in zakone. Nikdar pa je bilo treba dati misli ali v nov polet, vsebino jasnosti in sreče, ki je bil poslan med ljudi pesnik ali umetnik, ki naj opravi poslanstvo v prebivalstvu in viharju mladosti. Predalec ne bi šel; kupa bo še polna, ko bo smrtno iskala svojega angela, pa če tudi bi bil krenil čez prag pogubljenja.

Edgar A. Poe je bil početnik moderne psihoanalitične literature (živel je od leta 1809 do 1849) in to takrat, ko še nikdo ni pisal o kompleksih podzavesti. Sam se je gibal v bližini osamelosti, ne da bi bil vedel, kaj je s svojim delom sprožil. Ruski pesnik Puškin je umrl 38 let star in njegov „maščevalec“ Lermontov je moral odra komaj 27 let star.

Znanilci vse arhaične romantike — Keats (1795-1821), Shelley (1792-1822), Byron (1788-1824) — so umrli mladi in (podobnost med njimi in Rimbaudom), vsi trije so umrli v Angliji. Doma jim časi niso bili bližji, shajali so se v Švici in Italiji. V trije so utonili v smrt v svetu Sredozemlja, kakor da bi jim bilo prisojeno, da morajo iz ozarij stare mediteranske kulture jemati prgišče tistega, kar so morali povedati in napisati.

In Nemci: ako bi manjkalo sonca in ljubezni, je potreba na vrata senca „blaznosti“. Hoelderlin je pred pezo svojih spoznanj in doživljanj zbežal v Francijo. Toda bilo je daleč, muza ga je potegnila nazaj na domačo zemljo, zagrnjenega v prisilno hodnik eksistencialne literature, je moral na dan svetlobe in melanholije.

In ob Rimbaudu v Charles Baudelaire v „Fleurs du Mal“ je povezal svoje pesništvo in dasi bi v palači svojih prednikov mogel živeti v pravi kraljevskem si-tuaciji in razkošju bo-

ZASUTA USTA

Ilustracija Bare Remec k Balantiču

parnassu izbral pot gnilih in gobavih. Kdor na bližnjem pokopališču obišče njegov grob, se zdrzne ob maski netopirja, s katero se ta feniks iznad groba poslavlja od življenja.

Murn-Aleksandrov, Kette, Srečko Kosovel in Balantič so se umaknili, komaj kaj bolj odrasli. Prva dva med njimi prištevamo med početnike slovenske Moderne, Srečko Kosovel bi že mogel biti znanilec tiste nove, v grozi in ognju spočete „nove romantike“. FRANCE BALANTIČ je bil vržen kot bakla in iz nje se je vzdignil plamen, ki še danes čuva ognjišče, da ne ugasne. Ko je Rimbaud risal okvir svojega sveta, je trosil okoli sebe mržnjo in prezir do časa in njegovih gospodarjev. Njegove pesmi izzvenevajo v slavospeve pariškim komunarnjem in v obsodbo denarnih mogotcev. Ko bi bil sposoben, bi krenil na barikade revolucije in od tam zalučal sekiro in dvignil pest.

Pri nas je val v drugi smeri ožaril pesnika. Gesla so morala izginiti, propaganda splahneti. Svet je krenil s tira, toda ogenj je zaplapolal zato, da prinese drugo mero in ritem življenju, ki je s površja barikad krenilo globlje in postalo zahtevnejše. Barikada ni zadnji most za odkritje novega sveta, je le skromen podstavek oltarju, na katerem bo žrtvovano tisto, kar nosi svetu nove misli in prave izrazne oblike. Rimbaud je moral zbežati v svet in z obal tujine zreti v domači breg; Balantičev svet je moral doma „zgoreti“ v templju, kakor je izgoreval pravi žrtveni dar stare zaveze najbolj sveto samo na oltarju v

(Dalje na zadnji strani)

razmerju trpnosti napram čustvom, ki so odraz stvarnosti v nas. In če kdo noče iz napuha priznati čustvene odvisnosti od stvarnosti, izgubi stik z njo. Z racionalnim umom diktatorsko vlada nad čustvi, namesto da bi jih pametno vodil. Pri tem čustvenost ne dobi odgovarjajočega zadoščenja, čustva zvođené in nastane nasprotje, nemir. V tej nervozni si človek ustvari neko namišljeno zgradbo, v kateri se ne počuti sigurnega, kar mu povečuje njegov nemir in nemočno agresijo ali agresivno nemoč, ki je ravno zdražba.

Pri nas je mnogo takega mišljenja. Po Kantu sta na nas najbolj vplivala janzenizem in manihejstvo. Janzenizem po svojem nerealnem zatiranju čustva in manihejstvo po svojem pretiravanju zla. Ono ima zlo za nekaj substancialnega in ga zato preganja, namesto da bi pospeševalo dobro. To tudi ugaja umski lenobi, kajti lažje je uničiti vse zlo kot pametno čuti nad dobrim. Poleg tega ima telesnost za zlo, kar nasprotuje katoliškemu nauku, za katerega je zlo le neuravnovesenost med telesom in dušo. Mnogi mislijo, da je za napredek družbe potrebna zdražba, notranje nasprotje, kar jih družijo s Heglom. Ker pa je vsako nasprotje negativno in je le pomanjkanje miru in dobrega, ne more iz sebe dati nekaj pozitivnega. Za socialno preuredbo je potrebna najprej reformacija nravi. Za to pa je potreben najprej notranji mir, ki lahko izžareva dobro v družbo. Ta mir, podlaga vsake kreposti, ni neka odsotnost čustev ali uma, ampak uravnovesenje vseh močnih duševnih sil. Za to uravnovesenje je pa nujno spoznanje konkretnega stvarnega stanja. Le s tem se lahko izognemo notranjemu nemiru, ki ima za posledico družbeno razkrajanje ali zdražbo.

Po predavanju so vsi prisotni nagradili predavatelja z dolgim ploskanjem; ker pa je predavanje trajalo več kot dve uri, je ostalo le malo časa za debato, v kateri je g. Komar poleg drugega poudaril, da je versko nastrojenje le sprejetje najvišje Stvarnosti.

Zanimanje vseh prisotnih je dokazalo, da imajo filozofski večeri veliko vrednost v analiziranju takih aktualnih in obravnave potrebnih problemov.

OB NOVI IZDAJI BALANTIČA

Slovenska emigracija je zapisala mladega Franceta Balantiča, ki je kot 22 letni domobranec živ zgorel v Grahovem pri Cerknici, na svoj prapor, razvila ga v kult kot eno najstrahotnejših žrtv revolucije, toda — malokdaj ga je poznal kot pesnika. Slišal je lahko mnogo o njem, ob vseh obletnicah se je imenovalo njegovo ime, toda bral ga ni, ker ga ni dobil v roke. Njegova posmrtna zbirka, ki sem jo izdal leta 1944 pod naslovom V OGNJU GROZE PLAPOLAM, je že tedaj izšla v majhni nakladi, ob prevratu pa se je porazgubila, deloma bila načrtno uničena, in le redki, zelo redki izvodji so se rešili čez ocean. Davna želja kulturnih izselencev je bila, naj bi izšel vsaj ponatis omenjene zbirke, če se ne more najti kakih novih dopolnil, podatkov, itd. Slovenska kulturna akcija si je takoj v početku, ko se je namenila izdajati tudi naše klasike, predvsem take, ki so doma zamolčevani, poleg Preglje postavila Balantiča v svoj program in ga naznanila že za lansko leto. Dotična izdaja je bila zamišljena kot „Balantičev zbornik“ to je v obliki izdaje naših klasikov (Preglja), s študijami o njem, o njegovem odmevu v naši emigracijski literaturi, umetnosti in v kulturnem življenju sploh, s ponatisi pesmi, posvečenih njegovemu spominu, pa slik, kipov, risb, itd. Ker pa smo uvideli, da čas za tako izdajo še ni dozorel, smo vstavili v program Velikonjo, Balantiča pa določili, da začne naš tretji letnik kot polna pesniška knjiga. Seveda s potrebnim uvodom in komentarjem, ki ga prav Balantičeva poezija, to je zgodba njegovih pesmi in njegova lastna življenjska pot, nujno zahtevata. Toda kar se tiče teh dveh postavk, naj bi ne presegle prve izdaje.

Tako je nastala sedanja nova izdaja Balantičevih pesmi, ki se v marsičem razlikuje od prve. Ne v mnogem, le v tem, da je zadnja tretjina uvoda širše podana oznaka Balantiča pesnika ter odnos emigracije do njega. Dodani so še njegovi prevodi iz slovenskega pesništva ter tudi že razne njegove pesmi v tujih prevodih. Tudi to je Balantičeva pesem, ki gre preko mej slovenskega jezikovnega področja, v času, ko v domovini sami leži še vedno z „zasutimi usti“. Dodal sem tudi ponatis njegove gonarske beležnice, z zasnovo njegovega Sonetnega venca sonetnih vencev, ker so njegove lastne zapisane besede in kažejo jasno, v kakšne širine, višine in globine je

templju Jeruzalema. Sinovi Izraela se niso pogubili, ako so se v suženjstvu in tujini ozirali v Jeruzalem in upali v dvig in rešitev svojega templja.

Pri Poeju, pri Byronu, pri Shelleyu in Keatsu, pri Lermontovu, kakor tudi pri Rimbaudu, zazveni tudi struna razočaranja in trpljenja, ki meji na obup. Sodobna poezija nosi v sebi klice in ritem „posvečenosti“, ki prehaja včasih v liturgičnost.

Značilnosti klasikov, vidne tudi pri Balantiču.

R. J.

od mevi

Revija „Duhovno življenje“, ki izhaja v Buenos Airesu, objavlja v septemski številki svojega letošnjega letnika naslednje poročilo o večeru Slov. kulturne akcije, ki je bil posvečen dvoletnici rojstva dramatika A. T. Linhartarja:

21. junija je bil šesti kulturni večer. Na njem se je Slovenska kulturna akcija hotela spomniti dvoletnice rojstva početnika naše posvetne dramatike Antona Tomaža Linhartarja. Člani gledališkega odseka so v slogu bralnega gledališča priredili krstno predstavo edinega Linhartarjevega izvirnega dela („Županova Micka“ je prevod iz nemščine, „Matiček se ženi“ pa ponašanje Beaumarchaisovega „Figaroja“). „Miss Jenny Love“, ki ga je Linhartar napisal v nemščini in ki do danes še ni prišlo na deske ne slovenskega ne katerega drugega gledališča. Uvodno besedo o avtorju in njegovem delu pa je spregovoril prof. Alojzij Geržinič. Orisal je njegovo življenje, njegovo delo in njegove zasluge. Ker je imela proslava namen počastiti Linhartarja kot dramatika, zato se ni dotaknil njegovega osebnega življenja. Stori pa je to v 10. številki

tretjega letnika „Glasa Slovenske kulturne akcije“. Iz njega vzemo, da je bil Linhartar eden naših najbolj duhovno nemirnih ljudi: v mladosti jezuitski gojencec, po razpustu reda član cistercijske meniške družine v Stični, nato zagrižen sovražnik meništvu. Škofa Herbersteina je spočetka občudoval in cenil radi njegovih jožefinskih nazorov, kasneje pa privatno obmetaval z najhujšimi priimki. Cerkevna avtoriteta je zanj odpadla. Tako je človek, ki mu je ostala svetla le ljubezen do domovine, prišel v tragičen razpor sam v sebi. Ob Kumerdej-Japljevem prevodu sv. pisma izjavlja: „Kar se mene tiče, vam moram reči, da kot človek želim, naj ne bo nikdar dokončan, dasi sem kot Kranjec in ljubitelj nasprotnega mnenja. Ne vem, če branje biblije človeka osreči.“ Navzlic temu pa moramo ceniti Linhartarovo požrtvovalno delo za dvig slovenske kulture. Upoštevati moramo tudi dejstvo, da je Linhartar otrok dobe, ko je bilo v katoliških krogih mnogo nerednosti in pohujšanja, z druge strani pa so zmogovite revolucionarne ideje kaj lahko potegnile za seboj človeka, ki ni znal v Cerkvii ločiti to, kar je božjega in človeškega.

CENENA VEZAVA „MEDDOBJA“

Uprava Slovenske kulturne akcije sporoča vsem svojim naročnikom in prijateljem, da bo pripravila enoten tip platnic in pričela sprejemati celotne letnike revije v vezavo. Kdor želi imeti Meddobje vezano, naj pošlje do 1. oktobra skrbno zavite zvezke v tiskarno Grote, Montes de Oca 320, Buenos Aires. Na zavoju kakor tudi na posameznih zvezkih revije naj bo razločno napisano lastnikovo ime. Vezava posameznega letnika Meddobja bo stala 25 pesov.

Istočasno uprava tudi sporoča, da bodo danih v vezavo nekaj novih izvodov, ki bodo pozneje v prodaji. Prijavite se pravočasno!

naši ustvarjalci

Drago Mario Šijanec, ustvarjalni član glasbenega odseka, ki se je po turneji v Evropi v avgustu spet vrnil v Buenos Aires, je po velikih uspehih, ki jih je s svojo priznano taktirko žel v Salzburgu in na Dunaju, dirigiral v začetku septembra v Buenos Airesu koncert Državnega radijskega orkestra v veliki dvorani pravne fakultete. Koncert, o katerem bomo še poročali, je obsegal skladbe Gilaridija, Brahmsa („Pesem usodi“ za soliste, zbor in veliki orkester) ter „Akademsko slavje“ in Borodinovo 2. simfonijo. Buenosaireska kritika se je tudi tokrat nadvse laskavo izrazila o tem naj-novejšem nastopu našega slovenskega rokaja.

Ustvarjalni član historičnega odseka Fran Erjavce je izdal pri Družbi sv. Mohorja v Celovcu že drugi del svojega zgodovinskega dela „Koroški Slovenci“. Ta II. del obsega 216 strani in obravnava dobo od reformacije do prosvetljenstva. Med tem izhaja v Našem tedniku - Kroniki že gradivo za III. del. Celotna Erjavčeva zgodovina je preračunana na pet delov. Poleg dr. Ahčinove Sociologije je to gotovo največje znanstveno delo v izseljenem slovenstvu. Založenost pariških knjižnic nudi pisatelju dokaj gradiva, Erjavce pa je bil pred kratkim več kot dva meseca sam na Koroškem, kjer je nabral dosti nove snovi. Vrednost njegove zgodovine koroških Slovencev bo prav v naslednjih zvezkih, dasi nudita tudi dosedanja dva že mnogo novot. Poleg teh je izbral za to monografijo vso že prej znano snov iz obravnavanih časov.

Razstava Milana Volovška je bila zaključena dne 1. septembra in je razstavo obiskalo zelo lepo število rojakov in tudi Argentinec. Razstava je v vsakem oziru lepo uspela in je bilo prodanih več del.

silila njegova pesniška narava, njegova pesniška moč. Kronološke opazke naj samo pomorejo bralcu, da si ustvari tudi iz te zbirke njegov slogovni in življenjski razvoj, če noče slediti urednikovi kompoziciji. To pa je tudi vse, kar je ohranjenega po njem, zato izdaja nosi naslov „FRANCE BALANTIČ“. Sledi samo še epilog: Tomažičevo strahotno pričevanje o Balantičevih zadnjih trenutkih, ko se je že spreminjal — v plamen...

Glavno pa je: Balantič ni izdan kot klasik v „šolskem“ velikem formatu, temveč v žepni obliki (toda večji kakor v prvi izdaji), namenjeni branju in meditaciji o njem in to na poti ali kjer koli. Namenjena je ta nova izdaja estetskemu uživanju žive, ne herbarizirane pesniške besede. Zato kot moderni pesnik v moderni opremi in s perorisbami gotovo zdaj našega najsodobnejšega likovnega umetnika — akademske slikarice Bare Remec. Da bi Balantič prišel do čim večjega učinka s svojimi „pradoživeti“ smrti, ognja, greha in Boga, je zamislila risbe v treh barvah, spreminjajoč podloge, ozadja in tisk. S finimi črtami peresa doseže najmočnejši ekspresivni izraz na najpreprostejši način: tu z lahko igrivo 'nitjo' peresa vpodobi mogočno igrno oblakov nad mirnimi obrisi Karavank na ozadju gorečega sonca... Drugod zopet ples teles, ki izvabljajo pesnika v dno; ali križ, ki se z neverjetno dinamiko vzpne preko pokopališnega zidu pod sam vrh Karniških planin... Kakšna perspektiva in moč izraza! Kakšna sila v liku gonarskega ujetnika za bodočo žico! Nič manjša izrazna moč kot v risbah Kollwitzve, toda s koliko bolj skopimi potezami! Ali blazniki ob plapolajočem ognju, ter požirajoči ogenj sam. Na drugi strani pa enostavni, globoki mir v „času pred zimo“, z eno samo podčrtano črto — monumentalno vodoravno. Štirinajst

„Slovenska država“ je v svoji številki z dne 15. februarja o Velikonjavi knjigi „Ljudje“ zapisala: „...Tukaj želimo samo čestitati Slovenski kulturni akciji kot založnici, da se je odločila in izdala njegova dela, ki jih pisatelj ni ocenil kot primerne za ‚honorar‘... Izdaja tega dela je bila še toliko bolj potrebna, ker so oblastniki doma njegovo ime v literarni zgodovini enostavno zamožali... še mrtvega se boje.“

Na žalost danes mnogi po svetu raztreseni Slovenci deloma po nerodnosti, deloma iz komodnosti ne kupujejo slovenskih knjig, kakor bi se to spodobilo za pripadnike naroda, ki se radi ponašajo s svojo kulturnostjo; priporočamo, da vsaj tisti, ki še dovolj cenijo pomen slovenske knjige, prenehajo kupovati t. zv. „praktična“ darila za razne godove in druge slovenske ter začno sistematično poklanjati slovenske knjige. S tem ne bomo samo olajšali delo založnikom slovenskih del, marveč tudi praktično doprinesli h gojitvi in širjenju slovenske kulture.“

trobarnih podob — umetnin zase, ne realističnih „ilustracij“, temveč pesniških podoživetij balantičevskih občutij — ognja, groze, smrti, strasti in miru... Nič alegorij, le enostavnost občutja, kakor n. pr. motiv „molka zasutih ust“, ki ga podajamo v današnjem Glasu: rast pod planinami zakopanega trupla — breztelesnega, ki je že samo molk, bilka in cvet...

Te risbe Bare Remec dvigajo Balantiča še bolj v naš čas ter poživljajo njegovo poezijo. Njegovi zbirki „FRANCE BALANTIČ“ jemljejo značaj puščobno izdanega „klasika“ ter jo nudijo v roke lepoto ljubečega, iščočega in uživajočega bralca kot sodobno knjigo žive in nikdar umrljive besede.

T. D.

„GLAS“ je štirinajstnevnik. Izdaja ga Slovenska kulturna akcija, Alvarado 350, Ramos Mejia FCNDFS, Bs. As. Argentina. Ureja uredniški odbor. Tiska tiskarna „Federico Grote“, (Ladislav Lenček C.M.), Montes de Oca 320, Buenos Aires.